

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALANOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belkőzép-utca 11. szám,
 hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.
Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.
Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, belkőzép-utca 11. szám,
Ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek, valamint a reclamatiók.

Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

TARTALOM.

Értesítés.
 Előleg nyújtás heremagra.
 Heremag eladásának közvetítése.
 Szarvasmarhák eladásának közvetítése lapunk által.
 Időjárás és a gazda. Nagy Kálmán.
 A zöldtakarmány és a gumos növények elaprózása.
 A vetések állása és a mezőgazdasági állapot.
Egyleti élet.
 Az erdélyi gazdasági egylet folyó hó 23-ikán tartott ülése. — Az erdélyi gazdasági egylet állatkiállítás és állattenyésztési szakosztályának f. hó 20-án tartott ülése.
Irodalom.
 Pályanyertes munka — Magyarország 1881. évi összes termésének eredménye.
Rövid szakközlemények.
 A falombok mint takarmány — Borjunevelés lefolyó tejjel — Az akácza lombja mérges — A kék gálicz könnyű feloldása. — Mé gezés.
Vegyesek.
 Katonai szükségletek biztosítása. — A kolozsmonostori gazd. tanintézetben. — Sörárpakiállítás a köztelken. — Állást keres. — Gazdatiszti állást keres. — A szőlő még egy pusztítója. — Állatszámolás — Állategészségügyi értesítés. — Olaszország idei bórtermelése. — Takarmánykivitelünk.
Piaczi értesítő.

Értesítés.

Sajnálattal tudatni kívánjuk, miszerint Kolozsvár sz. kir. város tanácsa, a város járványbizottságának 1893. évi augusztus hó 19-én tartott ülésében 3-ik jegyzőkönyvi pont alatt hozott határozata folytán, az ezen szakosztály által Kolozsvárt f. é. augusztus hó 31., szeptember 1., 2. és 3-ára kitűzött tenyész-állatkiállítás és használati lóvásár megtartását, közegészségügyi szempontból, betiltotta; miért is ezen szép sikerrel kecsegtetett kiállításnak a folyó évről — nagy sajnálatunkra — el kell maradnia.

Az állatkiállítási és állattenyésztési szakosztály részjegy tulajdonosainak az állatkiállítással kapcsolatosan szeptember hó 2-ára hirdetett közgyűlése ez alkalommal hasonlóan el kell maradjon, a járvány megszüntével fog egy később meghatározandó időben egybehivatni.

Ezt azzal hozzuk az érdekeltek tudomására, hogy mindazok, a kik itten kiállítani szándékoztak állatokért a díjakat már befizették, ezen díjak a kiállítási pénztár által (Kisegítő-takarékpénztár)

visszafizettetnek és pedig a Kolozsvárt helyben lakóknak ezen díjakról nyert nyugtáik ellenében, a vidékieknek postán, utalványokkal küldetnek meg.

Tekintettel arra, hogy a kiállításra sok tenyészmén és növendék bika azzal a reménnyel jelentetett be, hogy az alkalmasok, a megelőző évekhez képest, ott az idén is az állam és magánosok által meg fognak vásároltatni; megnyugtató tudatni kívánjuk, hogy ezen tenyész-állatok jegyzéke a nm. földmívelési miniszteriumhoz fölterjesztetik és egyuttal fölkeretik, hogy ezeknek megszemléltetését és az alkalmasoknak megvásároltatását szakközvege által, az egyes tenyésztőknél, eszközöltetné.

Egyszersmind figyelmeztetni kívánjuk azon tenyésztőket is, a kik tenyész-állatokat óhajtottak volna ezen kiállításon vásárolni, miként hozánk intézendő megkereséseikre, készséggel tudatjuk, hogy ebbeli szükségletüket honnan szerzethetik be.

Kelt az erdélyi gazd. egylet állatkiállítási és állattenyésztési szakosztálya végrehajtó bizottságának Kolozsvárt, 1893. augusztus hó 20-án tartott üléséből.

Gr. Bánffy György, Sz. Szakáts Péter,
 szakoszt. elnök. egyl. titkár.

Előleg nyújtás heremagra.

Most, hogy a heremag kötések ideje bekövetkezett és külföldi szenzálók bár jelentékeny-árajánlataikkal a heremag termelő gazdákat meglepik és terményét lekötik; az erdélyi gazdasági egylet heremag tisztító raktára már most segítségére kíván jönni a gazdaközönségnek az által, hogy heremag termésére, a kívánat szerint, azonnal előleget ad, szabályzata 11.-§-ban meghatározott (6%) kamatláb mellett.

Az előleg ujjában a magnak hagyott löhere növény minden remélt és bevallott métermázsája után 25 (Huszonöt) forintban van megállapítva; a luczerna után ugyanilyen feltétel mellett 20 (Husz) forintban mmázsánként!

A mag ezen előleg nyújtása, után is a termelő tulajdona marad, de ezzel szemben kötelezi magát, hogy aranka mentessé tisztítás végett okvetlenül beküldi az erdélyi gazdasági egylet heremag tisztító raktárába Kolozsvárra.

A mag beküldése alkalmával az előleg, kívánatra, kiegészítetik a mag készlet fele értékéig, melyet a tulajdonos a mag értékesítése után tartozik visszafizetni.

A magot saját maga a tulajdonos adhatja el, de ezzel a raktárt is megbizhatja.

Alkalmá nyílik ez által minden termelőnek a legelőnyösebb áron értékesíthetni heremag terményét.

Megkeresések alatti czimen Kolozsvárra belkőzép utca 11. sz. a. intézendők.

„Az Erdélyi Gazdasági Egylet heremag tisztító raktára.“

Heremag eladásának közvetítése.

Azon heremag termelőknek, a kik termésüket már most okvetlenül értékesíteni akarják, az eladást készséggel közvetíti, a lehető legjobb áron, az „Erdélyi Gazda“ szerkesztősége.

Szarvasmarhák eladásának közvetítése lapunk által.

Lapunk f. é. 32-ik számának „Körültekintésben“ közlött föltételek mellett hazarészünk állattenyésztőinek eladó magyar fajta szarvasmarhái eladását lapunk szerkesztősége közvetíti és erre a bejelentéseket az irt adatok közlésével elfogadja.

Időjárás és a gazda.

Azon meleg, fény és csapadék mennyiséget és változásait, melyet növényeink fejlődésükhöz a tápanyagokon kívül megkívánnak és melyet különböző növények különböző mértékben kívánnak, és fajtai, féleségei is egy növénynek más-más arányban igényel, de melyre ugyan egy növény-

Elsőrendű

műtrágyák.

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyi termékek gyár (Kramer J.)

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomas salak, egeresi trágyafősz, chilisalétrom és egyéb különleges műtrágyatermékeit szavatolt tartalom mellett. — Talajelemzések díjmentesen eszközöltetnek. — Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál a gyár központi irodája, Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz. n. 10 (35—52) a hová a levelek és rendelések intézendők.

Szuperfoszfát.
 Párolt
 csontliszt.

nek is fejlődése különböző szakában nem egy forma arányban van szüksége, röviden időjárásnak nevezzük. És ezen időjárás az, mely ha a gazda a legnagyobb szakértelemmel mindent el is követett, hogy növényei oly helyzetbe jussanak, mi a termés sikerét birtosítja, még mindig kétségessé, sikerültté vagy nem sikerültté teheti termését. Nem csodálkozhatni, ha minden változását örömmel vagy aggodalommal lesi a gazda, mert gazdálkodásában ennek kedvező vagy kedvezőtlen volta a legfőbb tényező. Az időjárásat pedig megváltoztatni, kedve szerint igazítani nem áll hatalmában. Az ezt előidéző okok annyira ismeretlenek még, annyira erőnkfelettiek, hogy azt sem a babona, sem a természettudományok nem képesek változtatni, igazgatni. Mesterséges esőt csinálni sokáig fog még a kísérletezés tárgya maradni, ha valaha sikerül is a tudományoknak.

Mivel az időjárás megváltoztatni a gazda nem képes, tehát egész tehetetlenül áll-e vele szemben, annak kedvezőtlen befolyásait ellensúlyozni, csökkenteni nem képes-e? De igen, ha kis mértékben is mégis elég számot tevően arra, hogy pár szóban megemlékezhessünk róla.

Minden vidéknek meg van az ő sajátos időjárása, különben nem beszélhetnénk úgy, hogy a mi klimánk ilyen vagy olyan. És minden vidék klimájában van szabályszerűség, különben nem lehetne szó abnormalis évről. Ha pontos meteorológiai feljegyzéseket teszünk meg is találjuk ezen szabályszerűséget, melyből ritkán van egy-egy évben eltérés. Ezen szabályszerűség illetve időjárásunkat megismerve, ha nem is változtathatunk rajta, védekezhetünk káros befolyásától, előnyeiket pedig kihasználhatjuk. Mellékesen megemlítve van rá eset, hogy csapadék tekintetében egész vidékek klimája emberi befolyás következtében megváltozott. Nagy kiterjedésű erdőknek kivágása esős időjárásat okozott, nagymérvű fásítások, erdősítések az ellenkezőjét okozták. Az ily befolyásolás azonban esetleges és nem is a gazdától függő. Így más módokhoz kell fordulnia.

Más módja nincs, mint a növényeket hozza oly viszonyok közzé, hogy az időjárás káros befolyásával szemben bizonyos mértékig képesek dacolni. Oly növényeket, oly fajtaikat választ, melyekről tudja, hogy klimája alá valók. A növények fajok és fajták szerint különböző érzékenységet mutatnak az időjárás iránt, a klimánkhöz illő fajta vagy féleség jól megválasztása a félsiker. De mint minden szerves lényben meg van a képesség bennök a viszonyokhoz alkalmazkodni bizonyos mértékig.

És gyakran az ily alkalmazkodás által, ha kedvezőtlenebb viszonyok közé jutnak tulajdonságuk, egyes előnyük meg változik, ekkor mondjuk, hogy elfajzott. Ezért vált szabálylává, hogy, ha egy fajta akarunk meghonosítani, mindig kedvezőtlenebb klímától célszerű kedvezőbb alá hozni. A védekezésnek számtalan módja van, melyek mindig az adott időjárási viszonyoktól függenek. De a legtöbbször azt célozzák, hogy évente bizonyos időpontban rendszeren előforduló kedvezőtlen időjárás növényünket oly állapotban találja, melyben legkevesebbet árthat neki. Így pl. a hol rendesek a májusi fagyok oda kell törekednünk, hogy növényünket virágzás közben ne találja. Sok helyen kell nagyon korán vetni el az őszi búzát, hogy az aratás idejének közeléig hirtelen beálló hőségek a még teljes szemet megaszalva megne szorítsák. Minden gazda meghegyszerelteti őszi vetését, ha nagyon

elomló, porhonyó szántásba vetett. A különféle védekezési módok, mindig a klimánk, növényfajtánk és viszonyaink szerint változnak, ezekre szabályt adni nem lehet. De ha a gazda ismeri vidéke időjárását, ősméri növényeit, azok igényeit, és öntudatosan mivel azokat, maga fogja a helyes szabályt megtalálni

Van azonban egy általános szabály, melyet kísérletek és számtalan tapasztalat bizonyít. Jól, igényeikhez mérten trágyázott, követelményeik szerint megmivelt földön nőtt növények az időjárás kedvezőtlen voltát inkább kiállják. És ez természetes is, az erőteljesebb növény többet képes kiállni, mint a gyöngébb. Ha annyi tápanyag áll rendelkezésére, hogy erőteljesen fejlődhetik már kevesebb veszélynek van kitéve. A jól mivelt föld is részben ezáltal véd az időjárás ellen, hogy benne a növény erőteljesebb, durvabb gyökeret hajt több tápanyaghoz juthat és könnyebben, de a száraz időjárás mellett, durvabb, mélyreható gyökerei nagyobb felszínről vehetnek fel vizet, mely a gyors elpárolgást ellensúlyozza. Mindez kismértékű védekezés, az időjárás kedvező vagy kedvezőtlen volta biztosítja a termést, de mindég elég számot tevő arra, hogy a gazda ne kicsinyelje, annyival inkább, mert egyedül ez áll hatalmában.

Nagy Kálmán.

A zöldtakarmány és a gumos növények elaprózása.

Dr. Brümmer jénai tanár fenti cím alatt tanuságos cikket tesz közzé, melyet lapunk olvasóival megismertetni tanulságosnak tartottunk.

Habár a zöldtakarmány elaprózásával a zöldtakarmány megemésztését és assimilációját semmi módon sem emeljük, belátó gazda mégis megteszi és pedig nagyon helyesen, mert a felaprózott zöldtakarmány szállas takarmánnyal sokkal jobban elegyíthető

Ha vörös vagy fehér herét luczernát, búkkönyt, lóbabot, csillagfürtöt és más fehérnyedus zöldtakarmányt fiatalon (egy pár héttel előbb vagy éppen virágzásuk idejében) magukban éteünk, az állatok teljes jóllakásuk alkalmával sokkal nagyobb mennyiségű fehérje anyagot kapnak, mint a mennyi megemészthető és a szervezet működéséhez szükséges. Ezek a zöldtakarmányok táparánya 1 : 2,5 — 1 : 3 (vagyis egy rész légeny tartalmu alkatrésze 2,5 — 3 rész szénhidrat + zsir esik) Ha ezt a táparányt összehasonlítjuk a normalison megállapított táparánnyal, azt tapasztaljuk, hogy kizárólag zöldtakarmányt étetve fehérjét és zsirt is, igen sokat adunk. Nem gazdaságos az ilyen takarmányozás, hol ezen a gazdára nézve drága anyagok pazaroltatnak. Az ebből származó hátrány kétszeres, mert nem csak tápanyagok vesznek el a produkezióra nézve, melyeket az állatok egyébként kihasználhattak volna (az nem ellensúlyozza eléggé, hogy a zöldtakarmány fehérje tartalmu anyagai a trágyába jutnak), hanem a fehérje tartalmu anyagaink mennyiségét, mely helyesen elosztva egész gazdasági évünkre elég lett volna, már nyáron annyira elfogyasztjuk, hogy télen állatállományunkat vagy vékony, fehérje szegény takarmányokkal kell tartanunk, vagy a hiányzó és előbb elpocsékolt fehérje tartalmu tápanyagokat pénz áldozatokkal kelend beszerezzük. Ezért nagyon ajánlatos, hogy fiatal, buján nőtt zöldtakarmányunkat arányosan fehérje szegény takarmánnyal, leginkább szalmával keverjük, miáltal nagyon sok zöldtakarmányt taka-

ritunk meg, ennek nagyobb kihasználását és egyúttal a szalma jól felhasználását is elértük. Erre a célra a zöldtakarmányt szecskázni kell; legjobb a szalmával egyidőben, hogy a nedv elfolyását kikerüljük. Ha szálason teszük állataink elé az áttelelt és kevésbé izletes szalmát nem fogják kellő mértékben fogyasztani, ha ez az eset előfordul, esetleg a szecskázás el is maradhat. A szecskázás által egy más irányu pazarlást is megakadályozhatunk, a szálás zöldtakarmányból, ha legyenek vannak az istállóban, sok kerül az állatok lábai alá.

A finom, nedvdus zöldtakarmány magában étetve a zöldtakarmányozás el ő idejében, valamint a gyengébb emésztő képességű állatoknál, hasmenést okoz és sokszoros megfigyelésem szerint veszélyes emésztési zavarokat idéz elő. kivált kép felfuodást. Szalma szecskával keverve a vizes, megfagyott vagy túlerett zöldtakarmány hátrányos hatásait, melyek a gyomorhülés, hasmenés, elvetelés stb. ellensúlyozhatjuk. De a mindenkori átmenetnél is a száraz takarmányozásról a zöldtakarmányozásra, mely ugy gazdasági, mint egészségi szempontból oly fontos, a zöldtakarmány vegyítése szalmával nagyon ajánlatos.

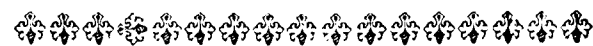
A zöldtakarmányt aprítjuk továbbá, hogy az evést könnyebbé tegyük, a mi azonban csak disznoknál és kiváltképp csak a kemény száru takarmányoknál szükséges. Nagyon kórás növényeknél, mint pl. a tengeri szár a lovak és szarvasmarhák részére is felaprítjuk. A felaprított zöldtakarmányt azonban mihamar fel kell takarmányoztassuk, mert különben fonyadt és izetlen lesz és nagyobb csomóban könnyen fel is melegszik. Fonyadt zöldtakarmány rendkívül veszélyes takarmány; kiváltképp akut kolikát idéz elő.

Általában 4—5 cm-re felaprítani a legjobb. Kisebb darabokra felaprítva igen sok lé foly el, kivált ha nem szalmával keverve szecskázunk. Ha sok mérges növény van a zöldtakarmány között, melyek narkotikus vagy csipős anyagaiknál fogva ártalmasok lehetnek, akkor hadjuk el a szecskázást; a nem szecskázott takarmányból házi állataink kiválgatják és ott hadják a mérges növényeket, míg a szecskázott takarmányt elfogyasztják. A mérges növények tudvalevőleg zöldállapotban még ártalmasabbak mint szárazon.

A gumos növények felaprózása al első sorban azok felvételét és rágását könnyítjük, másodsor lehetővé teszük, hogy szalmával elegyíthessük, miáltal az állatokat rá bírjuk, hogy több szalmát egyenek meg és hogy a jászlat tisztán hadják; harmadszor megóvjuk állatainkat attól, hogy a sárga répa és kivált a burgonya torkukon akadjon. Ez utóbbitól megóvni csak ugy lehet, ha vagy nagyon apróra vágjuk, mi által nagy a lé veszteség vagy pedig kismértékben aprítunk, mivel a közepes nagyságu darabok a legveszélyesebbek.

Répát és murkot korong vagy ujjalaku darabokra vágjuk. Tapasztalataim és kísérleteim szerint, melyek körülbelül 15 évre terjednek, sokkal célszerűbb a fejer czékla répát aprítás nélkül szálás vagy erőtakarmány után adni.

A felaprózás a takarmányozás előtt közvetlen kell történnék, mert a felvágott takarmány könnyen borszerű és ez által iztelen és kevésbé emészthetővé válik.

A vetések állása és a mezőgazdasági állapot.

Az ország északi és keleti részében továbbá nyugaton és délen is a lefolyt két héten nagy

mérvi és hosszabb ideig tartó esőzések voltak. A felvidéken, nevezetesen Zemplén, Ung, Sáros, Bereg és Abauj-Torna vármegyékben e hó 10—12-e között többször oly nagy mérvi záporosó és felhősakadás pusztított, hogy a felvidéki partok és folyók egytől-egyig kiáradtak s elöntötték a lapályosabb részeket. A nagy és tulsok eső meg a szántóföldek termő rétegét is igen sok helyen elmosta. Az okozott kár csupán az említett vármegyékben és csakis gabonaneműekben milliókra tehető. Átalában a gyakori eső a gabonaneműekben illetőleg ezek minőségében még az Alföldön is jelentékeny kárt okozott. Nagyon sok helyről jelentették, hogy a gabona immár nemcsak színét veszítette és csirázásnak indult, hanem több helyen még ki is zöldelt. A szép sarju és mesterséges takarmánytermést is igen sok helyen teljesen elmosta vagy minőségileg tönkretette az eső. A hol elemi csapások nem pusztítottak, ott mindenütt kielégítő és jók az állapotok. Szükségesnek tartjuk mindenekelőtt megjegyezni, hogy a korábbi jelentésekben kikitüntetett tavaszi buza és rozsral bevetett területekben lényeges változás állott be. A minek oka az, hogy az országos statisztikai hivatal csak most állította össze a tavaszi gabonaneműekkel bevetett területet is, a mely jelentékenyen nagyobb az 1892-ben bevetett és korábbi jelentéseinkben alapul vett területnél: őszi buzával tényleg be volt vetve 5,271.572 kat. hold; tavaszival 492.421 kat. hold, és így őszi és tavaszival összesen 5,763.993 kat. hold. Mindez ideig jelentésünkben — a fentebb jelzett okokból — az összes buzaterületet az elemi csapásokra eső terület levonása nélkül 5,518.739 kat. holdra tettük és így a két adat között nagy különbség van, a minek folytán igen természetes a várható terméseredmény is nagyobb lett.

Kerek összegekben számítva elemi csapás következtében az őszi és tavaszi területtől legalább 5%-ot kell levonnunk és így marad bevetett, illetőleg most már nagyobbára learatott terület mintegy 5.47 millió kat. hold, a melyről a várható termés kat. holdankint átlagban számítva mintegy 6.60 métermázsára, összesen pedig körülbelül 36 millió métermázsára. Vármegyékint a terméseredmények különbözők, aránylag véve a legjobbak és 7 métermázsán fölül vannak az eredmények Bars, Esztergom, Hont, Nyitra, Pozsony, továbbá általában véve a Duna jobb partján, nemkülönben Heves Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Békés, Arad, Brassó, Csik és Szeben vármegyékben. A buza — a hol korán betakarítható és elcsépelelték — várákosnak megfelelő eredményt adott, ugy minőségileg, mint mennyiségileg, másutt azonban minőségileg vagy mennyiségileg is szenvedett a csaknem állandóvá vált csapadékos időjárás miatt.

A rozsral és kétszeressel bevetett terület is sokkal nagyobb, mint azt előző jelentéseinkben kimutattuk; a területet az országos stat. hivatal újabb feldolgozásában 2,435.177 kat. holdra teszi, kimutatásainkban ez ideig a területet 2,034.747 kat. holdra becsültük. Az új területi becslésből elemi csapásokra minleg 15%-ot le kell vonnunk, marad rozs és kétszeres terület kerek összegben, megközelítőleg 2.07 millió kat. hold, a melyben a reménybeli termés, kat. holdankint átlagban 560 métermázsára és összesen 11.5 millió métermázsára becsülhető. A rozs termés eredménye tehát szintén a terület nagybodása következtében lényegesen változott. A rozs legjobban fizetett s átlagban 7 métermázsára és azonfelüli eredményt adott kat. holdankint: Esztergom, Pozsony, Sopron, Brassó és Csik vármegyékben; a többi vármegyék között legyengébb az eredmény Árva, Trencsén, Zólyom, Gömör és Kis-Hont, Abauj-Torna, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Sáros, Zemplén, Ung, Szabolcs, Szilágy és Krassó-Szörény vármegyékben. A rozs szintén sok helyütt nagyon sokat szenvedett az utóbbi nagy esőzések következtében; néhol teljesen megsemmisült.

Az őszi és tavaszi árpa területe a rektifikált adatok szerint csekély változáson ment át s az új adatok a területet 1,836.201 kat. holdra teszik, — melyből 5%-ot elemi csapásokra le-

vonva, marad 1,744.391 kat. hold. Egy kat hold átlagos termés-hozamát kerek összegben 7 métermázsára becsüljük és így az összes termés mintegy 12 millió métermázsára tehető. — Legjobban fizetett mennyiségileg, azaz 7 métermázsán felüli eredményt adott az árpa: Esztergom, Hont, Nyitra, Pozsony, Trencsén, Fejér, Győr, Moson, Somogy, Sopron, Tolna, Vas, Veszprém, Zala, Csongrád, Békés, Bihar, Hajdu, Arad, Háromszék és Brassó vármegyékben; legyengébben fizet: Árva, Sáros, Ung és Zemplén vármegyékben. Az árpa a sok esőt talán a legjobban megsínylette és így igen sok helyen szép fehér mag helyett barna, sárgás színű magot csépelnek; helyenkint az árpa nagyon kicsirázott.

A zab területe szintén csak jelentéktelen változáson ment át, amennyiben a mostani terület kitesz 1,721.040 kat. holdat, ebből elemi csapásra 5⁰/₆-ot, 86.052 kat. holdat levonva, marad 1,634.988 kat. hold. A zab is sokat szenvedett a folytonos időváltozás következtében; igen sok helyen színét teljesen elvesztette s e miatt a termés országszerte nagyon különböző. Az átlagos terméshozamot kat. holdankint 5.95 métermázsára és így az összes termést is 9.5—9.7 millió métermázsára tehetjük. — Legjobb termést adott a zab és pedig 7 métermázsán felül fizetett: Esztergom, Pozsony, Fejér, Komárom, Moson, Sopron, Tolna, Vas, Veszprém, Békés, Arad, Csanád, Háromszék, Maros-Torda és Szeben vármegyében Rossz terméssel fizetett: Liptó, Árva, Sáros, Ung és Zemplén vármegyékben.

A köles és tatárka többnyire közepes termést ígér; néhol kaszálják.

A tengeri a felvidéki részekben a sok esőt megsínylette; itt különben az árvíz és nagy záporosó sok kárt is okozott benne. Átalában véve és főleg az Alföldön, egyes vármegyék kivételével, ahol a késői és második ültetés gyengébb, — kielégítően áll. Egyes helyeken kitűnő és szép egészséges csöveket hajtott.

Hüvelyesekre és kerti veteményekre, nevezetesen a dnye és ugorkafélésekben a sok eső jelentékeny kárt okozott. A hüvelyesek és egyéb kerti vetemények is sokat szenvedtek a felvidéki részekben. Másutt kielégítően és jól állanak.

A kender és len többnyire kielégítő és jó termést adott. Néhol csak most nyüvik, szintén, kedvező eredménnyel.

A dohányt már törlik; az eredmény csekély kivétellel a várákosnak megfelelő. Egyes vármegyékben egészen kitűnő a termés. Férgek szörványosan kárt okoznak.

A takarmányrépa az esőzések folytán javult, ott azonban, a hol a csapadék már tulságos sok volt, hanyatlott; átlagban a terméskilátások közepesek és jó közepesek.

A cukorrépa is javult, a felvidéki részek nevezetesen Abauj-Torna, Ung, Sáros és Zemplén vármegyék kivételével, a hol a felhősakadás és árvíz ebben is óriási kárt okozott.

A burgonya a felvidéki részekben — sajnos ismét nagy mérvi romlik, részben a sok eső, részben azonban a sok helyen fellépett peronospora infestans következtében. A burgonyára nézve tehát a terméskilátások különbözők, a felvidéki részekben csekély kivétellel kedvezőtelnek.

A mesterséges takarmányeműk a felvidék számos vármegyéjében, a hol gyakori esőzések voltak, jelentékenyen szenvedtek, sőt néhol a multkori felhősakadás és az ez által keletkezett árvíz következtében egész járárok és vármegyék területén teljesen megsemmisült a termés; az árvíz a kaszálókat is egészen vagy részben beiszapolta. Az ország más vidékein, így az Alföldön, az erdélyi részekben és a Duna jobb partjának, valamint a Duna bal partjának nagy részében a termés meglehetősen volt; néhol kitűnő.

A természetes kaszálókon is sok kárt okozott a hetekig tartott eső a lokasztalt sarju rendekben; a hol a sarjut csak mos kaszálják, ott még eléggé kedvező az eredmény, noha nem oly jó, mint más években volt. — A legelők, főképp a tarlólegelők sokat javultak. — A felvidéki árvíz által pusztított részekben a gazdaközönség takarmányinségtől is tart.

A gyümölcs az utóbi időben sok helyen erősen fergesedik és emiatt erősen hull; a termés országos átlagban közepesnek jelezhető, nevezetesen alma, körte és szilvafélékből.

A szőlőkben a peronospora viticola nagy mérvi elterjedt s e miatt már az elég jó terméstről sok helyen lemondtak. — A permetezett szőlők még többnyire ellentállanak a peronosporának, de néhol panaszokdnak már, hogy a permetezés dacára is terjed ez a kártékony élősd. A szőlőterméskilátások az utóbbi időben csökkenetek.

Egyleti élet.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya f. hó 23-án, egyleti elnök Szabó József elnöklété alatt ülést tartott. A jegyzőkönyvet vezette Szakáts Péter egyleti titkár.

Jelen voltak: Reich Albert, Szenkovich Márton, Gyárfás Benedek, Tóth Zsigmond, Sipos Gábor, dr. Szentkirályi Kálmán, báró Josika Gábor, báró Maunsberg Sándor, Jakab László, Eöry Tivadar, Molnár Sándor, gróf Bély Ákos, Matskassy Pál.

Elvitatván a mult tilés jegyzőkönyve, tudomásul vétetett és a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére fölkértek Tóth Zsigmond, Reich Albert és Gyárfás Benedek tagtársak.

Olvasatott a mult hóra vonatkozó pénztári jelentés, mely szerint a julius havi összes bevétel 5290 frt. 98 kr. az összes kiadás 2878 frt. 30 krt tett és így átvitetett augusztus hóra 2412 frt. 68 kr. mely tudomásul vétetett.

Földmívelési minister az egylet föllíratára tudatja, hogy a keresk. minister a telefonnak az egylet hivatalába való kedvezményes bevezetését nem engedélyezte. — Ismételt kérelmezés határozatott.

Ugyanaz megküldi a takarmány kivitel beültásáról szóló rendeletét; — az egylet felíratára tudatja, hogy a közös hadügyminister a katonaságot, szolgálati érdekekből, mezei munkára nem engedi; — tudatja a katonai lóvásárok idejét; megküldi a magyar-óvári gazdasági akademia kísérleti telepén az 1891—1892. évb n végrehajtott növénytermelési kísérletekről szóló jelentést; valamint ez 1892. évi termés eredmények és munkabérekről szerkesztett statisztikai munkát; melyek tudomásul vétetvén, utobbiak köszönettel fogadtattak.

Ugyanaz megküldi a k-monostori gazd. tanintézet igazgatóságához a jövő tanévre ott betöltendő ösztöndíjak és helyek adományozása ügyében intézett rendeletének másolatát; — tudomásul vétetett.

Alsó-Ausztria gyümölcsészeti egylete tudatja, hogy Bécsben karácsonyi kiállítást rendez. Kiadatott a kertészeti szakosztálynak

Kovács János tanár néhai Paget János fametszeti arcképét ajándékozta az egyletnek, valamint ugyanennek magyar és angol nyelven kiadott életrajzából egy egy példányt. Köszönettel fogadtatván, a kép rá mába téve, az egylet hivatalában falra helyezendő.

Tárgyalás alá kerülvén, hogy a kolozsvári augusztusi országos vásárnak közegészségügyi szempontból történt betiltásával szemben, az egylet minő álláspontot foglaljon el; — kimondatott, hogy az egylet a járvány bizottság és a városi tanácsnak ez iránt hozott határozatához alkalmazkodik; de az ellen, — a misztintén szóba jött, — hogy a járvány által inficiált községek forgalma nem csak a ragály mentes községekkel

szemben, hanem egymás közt is tilalmaztatik, a belügyministerhez felirat intézése határozottatott.

A küküllőmegyei gazd. egylet tudatja, hogy évenként vándor gyűléseket és kiállításokat fog rendezni és ehhez kéri az egylet pártfogását. — Tekintettel arra, hogy a közelgő 1896-iki ezred éves országos kiállítás, impozáns sikerülte minden társadalmi tényezőnek meleg óhaját kell, hogy képezze s ennek kell lekötni figyelmét és gondoskodását és itt nem kis feladat vár magukra a gazd. egyletekre is, valamint, hogy az erők elforgácsolása volna az, ha annak előtte, vidéki vándor kiállítások rendezése venné igénybe a gazdasági egyletek tevékenységét, a helyett, hogy minden erejüket a nagy nemzeti ügynek szentelnék; a vándor kiállítások és vándor gyűléseknek az országos kiállítást megelőzőleg való rendezésének eszméje nemcsak, hogy nem pártolható, de felkértek magukat a küküllőmegyei gazd. egylet is, hogy erről mondjon le és legfőbb tevékenységét szentelje a még rendelkezésre álló idő alatt az országos kiállítás ügyének.

A tárgysorozat ezzel kimerítetvén, az ülés bezárattott.

Az erdélyi gazdasági egylet állatkiállítási és állattenyésztési szakosztályának végrehajtó bizottsága f. hó 20-án ülést tartott szakosztályi elnök gróf Bánffy György elnöklete alatt. A jegyzőkönyvet vezette Sz. Szakáts Péter egyleti titkár

Jelen voltak: Sigmond Dezső sz. o. alelnök, Benigni Sámuel, Gaál Gyula, Ditrich József, Reich Albert, Jakab László, Tóth Zsigmond, Szabó József, Lészay Ferencz, Vörös Sándor, Sárossy Pál, Magyar Géza

A mult ülés felolvasott jegyzőkönyve tudomásul vétetett s a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére fölkértek: Reich Albert, Ditrió József tagtársak.

A földmívelési minister leküldvén a szakosztálynak változtatással jóváhagyott alapszabályait — ennek irattárba helyezése határozottatott.

Ezután az elnök előterjesztette, miszerint Kolozsvár sz. kir. város polgármestere, mint a járvány bizottság elnöke által arról értesített, hogy ezen bizottság a megelőző nap tartott ülésében kimondotta, miként a tenyész állatkiállításnak megtartása, a kitűzött időben való közegészségügyi szempontból, meg nem engedtetik. Így most az a kérdés merül fel, hogy megtartassék-e az még ezen évben, később, tán októberben, vagy teljesen elejtessék ezen évről? — Minthogy a járvány megszüntésének ideje bizonytalan s így a kiállítás megtartása esetleg októberben is akadályozva lehetne, másrészt akkor már az idő is hívós szokott lenni, egyhangulag kimondatik, hogy a kiállítás ezen évről végkép elhagyatik, a kiállítás idejére kitűzött közgyűlés pedig később tartatik meg.

Határozatba ment még a lóistálló két-két szárny épületének még ezen évben bádoggal való újra födetése, melynek eszközésére a már ez ügyben működött bizottság kéretett fel.

Melyek után az elnök az ülést meleg szavakkal bezárja.

Irodalom.

— **Pályanyertes munka.** A Szolnok-dobokamegyei gazdasági egyesület által kitűzött „Trágyakezelés s készítés”re vonatkozó, 50 koronával díjazott pályamunkák közül nyertes lett a Milhoffer Sándor és Székely Gyula s Voith S. által együttesen készített pályamunka.

Magyarország 1892 évi összes termelésének eredménye és az 1892-dik évi munkabérek. A földmívelésügyi m. kir. miniszterium mezőrendőrségi és mezőgazdasági statisztikai ügyosztálya kiadta a „Földmívelési Ertesítő”-ben megjelent a mult év terméseredményét és mun-

kabereit feldolgozott statisztikai munkálatot a fenti címmel külön füzetbe foglalva. Anélkül, hogy az ezen irányu statisztikai munka mindenki által fellogott nagy hasznát méltatnók, röviden felemlítjük azt, hogy mit ölel fel a jelen füzet. Tartalmazza a mult év összes terméseredményét, kiterjed a nyári gabona terményekre, repczére és azonkívül az összes többi, tehát ősszel betakarított terményekre. Kiténteti a nemes és gumos termények átlagos súlyát: az egyes terményekkel bevetett vagy beültetett illetőleg a tényleg learatott vagy letakarított földterületet; az egyes terményekben elért átlagos és összes termést; az egyes termények átlagárát és összértékét; az elemi csapások által megkárosított terület nagyságát; az egyes termények letakarításánál elért bruttó jövedelmet kat. holdanként. A munkabérekre vonatkozó adatok négy csoportra vannak osztva s felölelik a tavaszi, nyári, őszi és téli gazdasági munk. knál fizetett munkabérek kiterjeszkedve az ígás, az aratási, a kaszálási és cséplési munkabérekre is. feltüntetve az illető munkabéreket vármegyénként.

Rövid szakközlemények.

— **A falombok mint takarmány.** A külföldi szakirodalom most nagyon behatóan foglalkozik e kérdéssel a takarmány szűke indokából, ugyannyira, hogy érdekelhet bennünket is, a mit ott elmondanak. A marha, mint tudjuk, nagyon szereti a füzeket és a nyárfákat, de a tölgyeket, bükköt és cserfák leveleit is mohón falja. Ezért is nem eresztik be a marhát a fiatal erdőbe. Ha ilyenek vannak marhalegelőinken, ugy a marha mindennap fal belőlük bizonyos mennyiséget, a nélkül, hogy ártalmára lenne. A kanadai nyárfa szárított levelének $\frac{1}{3}$ -ad kilója felel meg 1 kg. széna értékének. Értéke tehát nagy. Legtanácsosabb lombját augusztusban és szeptemberben szedni — és a pajtában lazán halomba rakni és így megszáritani, szárítás után pedig jó magasan felraktározni. Még olcsóbb és jobb azt bevermelni. A tiroli és szalzburgi alpvidekek lakói évről-évre szedik a lombot és pedig a juhar és gyertyánfa lombját. A gyermekek foglalkoznak ezzel és rakásba téve és félig elherasztva, batyukban viszik haza, a hol a pajtában megszáritják. Egy napszamos gyerek ilyen formán egy nyáron képes 8–10 db tinófélének téli takarmányát összekeresni. A gyűjtött lombnak még teljes nedvében kell lennie. Ha nagyobb arányban kívánunk takarmányt télire gyűjteni, akkor két uton járhatunk. Vagy kékbe kötjük a bükk, tölgy, nyír, éger és fűz gallyait és bevermeljük. Hátránya annak, ha fás gallyával rakják így el a lombot, az, hogy 50–60% ballasztot is raktározunk el. A tiroli és szalzburgiak azonban nem röstelik a fáradságot és lehúzzák a gallyakról a leveleket s lombokat.

— **Borjunevelés lefölozött tejjel.** Egy olaszországi tehenészeti iskola igazgatója kísérleteket tett azon irányban, hogy vajon kizárólag lefölozött tejjel lehetséges volna-e a borjúkat felnevelni? És a kísérletek oda ütöttek ki, hogy a lefölozött tejjel a borjúkat teljesen kielégítő eredménnyel fel lehet nevelni. Ha ez áll, ugy ez nagy jelentőségű dolog a tejtermelés jövedelmezőségére nézve, mert akkor nemcsak az összes tejmennyiség vaja értékesíthető, hanem az eddig nehezen értékesíthetett fölozött tej is borjúnevelés által a legjövödelmezöbben kihasználható lenne. Mindenesetre érdemes volna a kérdést további beható kísérletek tárgyává tenni.

— **Az akácfa lombja mérges.** A németországi szárazság idején lovakkal akácfa lombot etettek és 3 ló közül egy még azon éjjel megdöglött, a másik nagyfoku bénulást szenvedett, de 9 nap mulva felgyógyult. A harmadik csak gyöngén betegedett meg és 3 nap mulva meggyógyult.

— **A kék gálicz könnyű feloldása.** A kik a vetőmag páczolásához ezt a szert használják, sokat veszödnak annak megtörörsével, forrázásával, míg végre feloldódik. Pedig van egy

igen egyszerű módja a feloldásnak és ez ebben áll: a gáliczot beleteszszük egy ritkább szövetti zsákba s a szükséges mennyiségű vizet tartalmazó kád felett végig fektetett rudra ugy akasztjuk fel, hogy épen csak a víz színe alá jusson. Pár óra mulva üres lesz a zsák, mert a gálicz feloldódott.

— **Mérgezés a peronospora viticola ellen rézvitríol mészvegyülettel fecskendezett szőlőlevelek után.** Több esetet találunk már feljegyezve, hogy a szóban levő szőlőlevelek heves gyomor- és bélbajokat idéztek elő szarvasmarhánál és kecskéknél. Ezért — tekintettel arra, hogy a peronospora ellen való küzdelem mind több és több rézvitríol felhasználását teszi szükségessé — figyelmeztetjük t. olvasóinkat, hogy a fecskendezett leveleket semmisítsék meg, mert a rézből már kis mennyiség is halálos lehet az állati organizmusra; ezt bizonyítja az a tény, hogy a rézvitríol mérgezést folytán megbetegedett állatok legnagyobb része elhullott.

Vegyes közlemények.

— **Katonai szükségletek biztosítása.** A 12-ik erdélyi hadtest kezelősége cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, továbbá ugyanezen hadtest közös birtosító bizottsága, a közös hadsereg és honvédségbeli csapatok részére szükséges szállítások biztosítására vonatkozó hirdetményeket küldötték ujabbban az erdélyi gazdasági egylet titkári irodájába, hol az érdeklődők betekintheik.

— **A kolozsmonostor. gazd. tanintézetben 1897. tanévre íresedésbejött 11 ösztöndíjas és 6 fizetéses helyet a nm földmívelésügyi m. kir. Minister ur f. hó 8-án 44764. sz a kelt magas rendeletével a következőknek adományozta. A 11 ösztöndíjas helyet: Bencze Imre, Kibédi Zsigmond, Farkas Miklos, Koncz Zsigmond, Czetz Dániel, br. Pöllnitz Károly, Balogh Dénes, Taar Jenő ez évben beiratkozó új hallgatóknak. Szöllőssy Kálmán, Szabó Gyula, Kiss Sándor I. éves hallgatóknak. A 6 fizetéses helyre a következőket engedte meg felvenni. Cseh Lajos, Nenwirth József, Tóth Ödön, Küpry Károly, Boros Zoltán és Zselyonka Lajost.**

— **Sörárpakiállítás a Köztelken.** Az országos magyar gazdasági egyesület f. é. október hó 1-étől 15-éig terjedő időközben sörárpa kiállítást rendez. Ez a köztelken már a hatodik sörárpa kiállítás, mely a megelőzőkhöz hasonlóan azt célozza, hogy egyrészt a fajkülönféleségekkel vidékenként elért eredményeket a gazdaközönségnek bemutassa, másrészt, hogy a termelők s vevők közvetlen érintkezését előkészítve a sörárpa minél jobb értékesítésére mindinkább biztos piacot nyisson. A kiállításon 1897. évben termelt árpával minden magyarországi termelő résztvehet, ha e szándékát az Országos Magyar gazdasági egyesületnek bejelenti és az árpa mintát legkésőbb szeptember 20-ig beküldi. A kiállítót a küldendő (4.75 klgnyi) minta bérmentésén kívül más költség nem terheli; az árpamintákat egy szakbizottság beható bírálat alá fogja venni s e bírálat alapján az egyesület a kiállítók között elismerő oklevelet oszt szét. Tervezetet s bejelentési ívet az egyesület kívánatra bárkinek küld. Külön felhívások nem küldetnek szét.

— **Kérdés.** Doni szakál buzával tett-e már hazarészünkben valaki gazdatársaim közül kísérletet, s ha igen minő eredménnyel? Az „Erdélyi Gazda” utján szíves választ kér. H. P.

— **Állást keres egy gazdasági tanintézetet végzett gazdasz, ki gépkezelői oklevéllel is bír, katonai kötelezettségének eleget tett. Képzettségének megfelelő állást kész azonnal elfoglalni. Bővebb felvilágosítást lapunk szerkesztőségére készséggel nyújt.**

Az első szegedi cs. és kir. szabadalmazott
Műtrágyagyár Részvénytársaság

ajánlja a nagy érd. gazda közönség figyelmébe saját gyártmányu és szavatolt növényi-tápanyag tartalmu

phosphor
 nitrogén
 kali

műtrágyáit

nemkülönben szabadalmát képező

különlegességeit

mindennemű gazdasági növényekre.

(7-10)

Árjegyzéket és a műtrágyák alkalmazására vonatkozó
 vezérfonalat bárkinek készséggel küld

az igazgatóság.

LEGJOBB MINŐSÉGŰ

tarlórépa-magot, őszi borsót,
 mustárt és biborherét

ajánl

MAUTHNER ÖDÖN

magkereskedése

BUDAPESTEN,

Andrássy-ut 23. sz.

6 (35-52)

Szabadalmazott új találmányu
 kettős működésű

VIKTORIA

termény rosta

mely a bpesti m. k. József műegyetem gép-
 kisérleti állomásán újabban rendezett nyilvános
 próba alkalmával ajánlati bírálattal lett kitün-
 tetve, mely

Zajtalan könnyű járással tisztít, választ és osz-
 tályoz ugy durva garmadát, valamint egyéb terményt
 és fű magvakat 60 frtól 130 frtig 8 nagyságban gyár-
 tatik. — Tizenöt kiállítási első rangu érmekkel lett
 kitüntetve. — Mintegy 500 drb. van már forgalomba.

Árjegyzék és bizonylatokkal szolgál bérmentve

LESZIH MIKSA

gazdasági gépgyára és gépraktára Miskolczon. (8-10)